

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2305/2016
16.03.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бисерке Живановић, председника већа, Споменке Зарић и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиље АА, ..., чији је пуномоћник Бојан Узелац, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Славко Коларски, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговора и анекса уговора, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1790/16 од 08.09.2016. године, у седници одржаној 16.03.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ ОДБИЈА као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1790/16 од 08.09.2016. године у погледу одлуке о уговору о доживотном издржавању, овереним 03.04.2013. године пред Основним судом у Кикинди у предмету РЗ 357/13.

У преосталом делу, у погледу одлуке о анексима уговора о доживотном издржавању и трошковима спора, пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1790/16 од 08.09.2016. године се **УКИДА** и предмет у том делу враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Кикинди П 190/14 од 23.02.2016. године, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се утврди да су ништави уговор о доживотном издржавању, закључен између ВВ, као примаоца издржавања и ББ, као даваоца издржавања, оверен пред Основним судом у Кикинди, у предмету РЗ 357/13 од 03.04.2013. године, као и анекси тог уговора оверени пред тим судом 29.03.2013. године у предмету РЗ 422/13, и 01.07.2013. године у предмету РЗ 633/13, да се обавезе тужена да трпи брисање права власништва у по 2/8 дела на непокретностима уписаним у ЛН бр. ... КО ... и у по 1/2 дела на непокретностима уписаним у ЛН бр. ... КО ..., ближе описаних изреком. Обавезана је тужилца да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 323.500,00 динара, са законском затезном каматом од 23.02.2016. године до исплате.

Апелациони суд у Новом Саду је пресудом Гж 1790/16 од 08.09.2016. године одбио жалбу тужиље и потврдио првостепену пресуду. Одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужила је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Сл. гласник РС“, број 72/11, 55/14), па је утврдио да је ревизија тужиле делимично основана.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да је тужила кћерка примаоца издржавања, сада пок. ВВ, чији је супруг, а очух тужиле, био ГГ, а супруга његовог сада пок. брата је тужена у овој парници ББ. Пок. ВВ, мајка тужиле, је као прималац издржавања, закључила уговор о доживотном издржавању са туженом ВВ, као даваоцем издржавања, дана 03.04.2013. године. Одредбом члана 2. уговора наведено је да прималац издржавања оставља даваоцу издржавања након своје смрти сувласништво од 2/8 дела непокретности, уписане у ЛН ... КО ... - породичну стамбену зграду у ул. ... са припадајућим земљиштем, као и свој сувласнички део од 1/2 дела непокретности, уписане у ЛН ... КО ... - породичну стамбену зграду у потесу ..., изграђену без одобрења за градњу, и све покретне ствари које се затекну у њеним кућама у моменту смрти. Наведене непокретности је стекла на основу оставинског решења Основног суда у Кикинди 244/13 од 02.04.2013. године иза смрти свог супруга ГГ. У одредби члана 6. став 2. Уговора констатовано је да уговорне стране сагласно изјављују да прималац издржавања слабије види и да су јој одредбе уговора гласно прочитане и протумачене, да хоће закључење тог уговора и да јој није потребна посебна помоћ приликом његовог закључења. Уговор садржи потпис тужене и отисак кажипрста десне руке примаоца издржавања ВВ, оверен је пред Основним судом у Кикинди од стране судије 03.04.2013. године у предмету РЗ 357/13. Пре извршене овере уговора, суду је достављен налаз и мишљење судског вештака неуропсихијатра, из ког произлази да је прималац издржавања, сада пок. ВВ, урачунљива и способна за слободно изражавање воље, па тиме и за закључење уговора о доживотном издржавању. Након закљученог уговора о доживотном издржавању, сада пок. ВВ је постала и власник два стана у Републици ... по основу наслеђивања свог супруга ГГ, допунским решењем о наслеђивању Основног суда у Кикинди од 26.04.2013. године који су предмет првог анекса уговора о доживотном издржавању који је закључила са туженом. Овај анекс уговора је такође оверен пред Основним судом у Кикинди од стране судије 29.04.2013. године, у предмету РЗ 422/13. На анексу уговора и записнику о овери потписала се тужена, а прималац издржавања је ставила отисак кажипрста десне руке. Дана 16.06.2013. године закључен је други анекс уговора о доживотном издржавању у коме се наводи да уговорне стране мењају основни уговор само утолико што је прималац издржавања постала власник новчаних средстава на рачуну банке у СР ... и да их тим анексом оставља даваоцу издржавања после своје смрти у накнаду за дато издржавање. Анекс овог уговора је оверен 01.07.2013. године у Основном суду у Кикинди од стране судије у предмету РЗ 633/13 и садржи потписе уговорних страна. На записницима суда који је вршио оверу уговора о доживотном издржавању и анекса тог уговора констатовано је да су уговорне стране сагласне са његовом садржином и желе закључење тог уговора који је гласно прочитан од стране судије, посебно протумачен примаоцу издржавања, а странке упозорене у смислу члана 194-205. Закона о наслеђивању. По оцени суда прималац издржавања је способна да тај уговор закључи.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су одбили тужбени захтев за утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању овереног дана 03.04.2013. године у Основном суду у Кикинди у предмету РЗ 357/13.

У конкретном случају, пок. ВВ, прималац издржавања, и тужена ББ, давалац издржавања, закључиле су уговор о доживотном издржавању као израз своје слободне воље, пошто су се сагласиле о битним састојцима уговора, према одредби члана 26. Закона о облигационим односима. Уговор је закључен у писменој форми, судија га је пре овере прочитао уговарачима, пошто је претходно утврдио њихов идентитет и на основу разговора са њима констатовао да су странке сагласне да такав уговор закључе и да су разумеле која су им права и обавезе. Посебно је констатовано да је способност примаоца издржавања да закључи уговор о доживотном издржавању суд оценио на основу упознавања са садржином налаза и мишљења лекара неуропсихијатра и његовог усменог изјашњења на ове околности. Такође, уговарачима су предочене одредбе Закона о наслеђивању које се односе на уговор о доживотном издржавању, члан 194.-205. Закона о наслеђивању. Све те радње, како је наведено, констатоване су на записнику састављеном 03.04.2013. године, пред судијом Основног суда у Кикинди, у ванпарничном предмету предлагача, сада пок. ВВ и ББ, ради овере уговора о доживотном издржавању.

У таквој ситуацији не може се основано доводити у сумњу поштовање прописане форме из члана 195. Закона о наслеђивању, зато што текст овере уговора о доживотном издржавању не садржи изричито да имовина која је предмет уговора не улази у заоставштину примаоца издржавања и да се из те имовине нужни наследници не могу намирити. Ово из разлога што записник о поступку овере садржи констатацију да су странке упозорене на одредбе члана 194-205. Закона о наслеђивању, што подразумева да су странке упознате са свим правима и обавезама и свим последицама које произлазе из закљученог уговора.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да у тренутку закључења уговора није било нити мана воље, прописаних одредбом члана 61. и 65. Закона о облигационим односима, што би за последицу имало релативну ништавост (рушљивост) овог уговора, нити се ради о привидном уговору, прописаном одредбом члана 66. истог закона. Уговор није закључен у циљу изигравања наследних права тужиље, већ да би се примаоцу издржавања обезбедила потреба за издржавањем за живота, што је давалац издржавања чинила и пре закључења уговора, као и помоћ у старости и болести. У суштини, тужена је са примаоцем издржавања живела у непосредном суседству (само их је заједнички зид раздвајао), у добрим људским односима и тазбинском сродству као супруге рођене браће на породичном имању својих супружника.

Нижестепени судови су правилно ценили слабовидост примаоца издржавања у контексту одговарајућих одредаба Закона о наслеђивању и Закона о ванпарничном поступку, дајући у том погледу довољне разлоге које у свему прихвата и овај суд.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Међутим, основано се у ревизији тужиле указује да је у погледу одлуке о анексима уговора о доживотном издржавању материјално право погрешно примењено као и да је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 396. став 1. ЗПП.

Наиме, оцењујући наводе жалбе у односу на предмет закључених анекса уговора о доживотном издржавању другостепени суд закључује да тужила нема правни интерес за утврђење ништавости ових уговора будући да је те непокретности и покретне ствари пок. ВВ наследила иза смрти свог супруга сада пок. ГГ, а који је очух тужиле. Како тужила није законски наследник свог очуха, недостаје јој активна легитимација за оспоравање наведених анекса уговора о доживотном издржавању. Овакви наводи другостепеног суда су потпуно нејасни и не могу се прихватити. Тужила је законски наследник своје мајке пок. ВВ и у оставинском поступку иза њене смрти уопште није ни учествовала јер је тај поступак обустављен због чињенице да је њена мајка целокупном својом имовином располагала уговором о доживотном издржавању и анексима тог уговора. Уколико би се у парници утврдила ништавост уговора о доживотном издржавању и анекса тог уговора, онда би оно што је предмет уговора о доживотном издржавању са анексима представљало заоставштину пок. ВВ коју би тужила као њен законски наследник првог наследног реда била позвана да наследи. Из изнетог разлога правни интерес тужиле за подношење овакве тужбе за утврђење и са тим у вези њена активна легитимација су несумњиви.

Основано је и позивање ревидента на учињену битну повреду поступка од стране другостепеног суда који је, супротно одредби члана 396. став 1. ЗПП, пропустио да оцени битне жалбене наводе. Наиме, током целог поступка а посебно и у жалби тужила је указивала на одредбу члана 21. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, а према којој за уговоре који се односе на непокретности искључиво је меродавно право државе на чијој се територији налази непокретност. Спорни анекси уговора о доживотном издржавању за предмет имају непокретности које се налазе у ..., а суд о овом битном наводу жалбе, који је при том из домена примене материјалног права, не даје било какве разлоге.

У поновном поступку другостепени суд ће отклонити недостатке на које је указано овим решењем и имајући у виду изнете примедбе и наводе ревизије донети правилну и закониту одлуку.

На основу одредбе члана 415. став 1. и члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у другом ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бисерка Живановић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић